

4667

ACC. N:R. ....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
—*—

Landskap: *Halland* Upptecknat av: *Albert Andersson -*
 Härad: *Halmstad* Adress: *Varberg Sandsklefs*
 Socken: *Harpinge* Berättat av: *Karl H. Karlsson,*
 Uppteckningsår: *1926* Född år *i* *Harpinge*

Uppteckningen rör	sid.
<i>Linbevädning.</i>	<i>1-4.</i>
<i>Gilbe.</i>	<i>2.</i>
<i>Linfrö användes mot spöckeri.</i>	<i>4.</i>
<i>Linets sädd, skörd m. m.</i>	<i>5.</i>
<i>Garnets behandling.</i>	<i>5-6.</i>

6 sid.

Socken: Harplinge

Berättat av: Målare Karl A. Karlsson 4667

Uppteckt av: Albert Anderson

Den: 13 juli 1926

Ålder: .....

Linets odling och förädling.

1

Linkärvarna kallades "hörlar".

Arbetet med bråkningen av linet började i skymningen och pågick till ungefär kl. 12 midnatt. Någon gång kunde det räcka längre, men då tyckte folk inte om det. Lördagar "bröt" man på em. och slutade i skymningen.

Man var alltid jämna par: en man bröt åt en kvinna, som därefter finbråkade linet.

Ett fruntimmer hade till uppgift att elda i bastan och tillse torkningen av linet. Vid bråkningen hade hon till uppgift att utdela hören åt de som bråkade. ~~NÄRXXX~~ Hon kallades "baska".

Hon hade till hjälp en annan kvinna, som kallades "hjelpebaska". Dessa båda kvinnor hade i sin ordning hjälp av ett par barn, som sprungo omkring med handsmåttan till de som bråkade. Dessa barn kallades "baskes ungar".

Innan man började arbetet fingo karlarna en sup. Då man brutit en stund, tog man en "pusta", (rast), varvid alla fingo en stor

Socken: Harplinge

Berättat av:

(Forts. 4667

Uppteckn. av

Den

19

Ålder:

2

smörgås. skuren tvärt över en fin siktebröds-kaka; karlarna fingo åter en sup. Vid andra "pustan" fingo de arbetande samma traktering. Vid tredje "pustan" vankades bröd och ost.

Efter brytningens slut bar man hem det brutna linet i säckar till gården. De karlar, som hjälpte till att bära säckarna, bjödos vid framkomsten på kaffe.

Ibland hände det att det blev gille med dans efteråt på gården, som haft brytning. Detta var dock sällan.

Man brukade varje år ställa till ett gemensamt gille för ungdomen i byn, när allt lin var brutet i byn. Gillet hölls av gårdarna i byn turvis var sitt år.

Grovbråkning kallades "krasa" och finbråkning "kläfta".

Efter bråkningen skulle linet "skagas", d.v.s. skäktas.

Därefter skulle man "hajla", d.v.s. häckla.

2

Socken: Harplinge

Berättat av: (Forts. 4667) Uppteckn. av

Ålder: Den 19

3

Efter häcklingen skilde man på det fina linet, som kallades "hör", och blånorna, som kallades "blaur".

3

Sedan garnet spunnits skilde man på "hörskar" och "blaurskar".

Vid spolning av garn använde man till spolar fyrkantigg papper, som kallades "spöyltepapper".

Vid nystning av garn användes en "nystepäinne".

Meddelarens mor hade berättat, att hon sett sin far förr använda en "snokråg", då han snodde det grövsta av blånorna till säckband. Hon mindes emellertid inte konstruktionen.

Härveln kallas "härveträ" och garnhärvan "härva".

Bobinen kallas "böbäin".

Sedan garnet varpats, kallades det "varp".

Socken: Harplinge

Berättat av: (Forts.)

Uppteckn. av

Ålder:

4667

Den 19

4

Man var ibland litet mörkrädd för bastan.

4

Linfröet

användes som medel mot spökeri. Härpå två ex.

1/ Vid en begravning å ett något avsides liggande ställe i Harplinge en gång på 1870-talet gick husbonden ut och sådde linfrö i en ring kring gården, så fort likföljet lämnat gården.

2/ År 1924 (möjligen 1925) dog hustrun i en bondgård i Harplinge. Mannen såg sedermera den döda gå igen. Han omtalade detta för många, även för församlingens pastor. Det blev emellertid inte bättre, utan spökerierna fortsatte. Till slut anlätades ortens kreatursdoktor, och han sådde linfrö kring gården, och "sedan tycktes spökerierna upphöra".

Harlingen

4667

5

Basta jordmånen för sådär lin,
var jäsfullig jord. Men som jord
som några år legat i tork eller
i påsvan utsägs ben.

Jorden utfördes alltid som bred,
satt för hand.

Man skandade hett genom att upp-
rycha det med råttena.
Fröhusen avbildes ^{spinnig o. korvats genom} genom tvär-
ning.

Spinnarna användes att blanda i
hårs- o. vinnfröer o. lin krea-
tursfröer.

Varvet upprättas efter spinnningen
genom att uppvändas på en hävvel
hävveln, därefter man råttade voren.

Vierzy II lin
Harplinge. 4667

Es varit var en psamma. Sedan
det färdiga garnet uppvinde
på detta fäst och redovats i ps-
mor, kallades det hävva!

Därefter tristad man garnet,
behandlade det med klapptä,
bykte det i asklut, blekte
det i solen.